

з прав людини” з метою забезпечення відновлення порушених прав Стягувача, крім виплати відшкодування, вживаються додаткові заходи індивідуального характеру, якими є: відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який стягувач мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*); інші заходи, передбачені у рішенні.

Відновлення попереднього юридичного стану Стягувача здійснюється, зокрема, шляхом повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення провадження у справі; повторного розгляду справи адміністративним органом.

З огляду на висновки ЄСПЛ та відсутність у Великої Палати Верховного Суду процесуальної можливості встановлювати обставини справи, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, констатовані Судом порушення конвенційних та національних вимог у справі, що розглядається, справа в частині вирішення позову С. про визнання неправомірним і скасування рішення Вищої ради юстиції від 26 травня 2010 р. у частині підтримання подання члена Вищої ради юстиції передана на новий розгляд до Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду.

Кримінальна юрисдикція

ЩОДО ПРЕЮДИЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ*

О., працюючи автослюсарем-водієм у ПП “Яцола” і періодично здійснюючи поїздки у Словацьку Республіку, наприкінці лютого 2015 р., маючи на меті корисливий мотив, погодився на пропозицію невстановленої досудовим слідством особи контрабандно перемістити в автомобілі через митний кордон України в Словацьку Республіку три картини: Й. Бокшая “Жорнава”, “Портрет сина” та А. Еріделі “Портрет молодого чоловіка”, які становлять культурну цінність.

Однак О. не довів свій злочинний умисел до кінця, оскільки картини були виявлені в зоні митного контролю митного поста “Ужгород” Закарпатської митниці Державної фіскальної служби України.

Вироком Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 30 вересня 2016 р. О. засуджено за ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 201 Кримінального кодексу України (далі – КК України) до покарання у виді позбавлення

* Витяг із постанови колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 20 листопада 2018 р. у кримінальному провадженні № 308/4659/16-к, сформований Л. Сидоровою.

волі на строк 5 років без конфіскації майна та на підставі ст. 75 КК України звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком тривалістю один рік.

Ухвалою Апеляційного суду Закарпатської області від 6 грудня 2017 р. вирок суду першої інстанції щодо О. залишено без зміни.

Оскаржуючи до Верховного Суду вирок суду першої інстанції щодо О., адвокат стверджував, що вирок стосується інтересів В.

Зокрема, адвокат посилався на те, що зміст вироку недвозначно стверджує про співучасть В. із засудженим О., створює преюдицію та усупереч презумпції невинуватості встановлює винуватість В. у вчиненні зазначеного злочину.

Відхиляючи касаційну скаргу, касаційний суд вказав, що у доктрині права преюдиції – це загальні положення (правила), з огляду на які особа, яка здійснює оцінку доказів, і суд при постановленні вироку мають право вважати встановленими обставини, що мають значення для вирішення кримінальної справи. Преюдиційні факти не потребують повторного чи додаткового дослідження. Факт преюдиції розцінюється суддею як безспірний, встановлений компетентним органом і як такий, що спрощує оцінку даних.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 17 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню доти, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому КПК України, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

Згідно з положеннями ст. 337 КПК України судовий розгляд проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, виключно в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта.

Вказаних положень закону дотримано при постановленні вироку щодо О., адже встановлені вироком Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 30 вересня 2016 р. фактичні обставини справи стосуються лише О. та мають юридичне значення лише для нього. І преюдиційного значення для будь-яких інших осіб, зокрема й щодо В., який за його ж твердженням не знайомий із О., не мають.

Крім того, міжнародні стандарти у галузі судочинства послідовно стверджують про неприпустимість нехтування презумпцією невинуватості та правом на справедливий судовий розгляд.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ч. 2 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ч. 1 ст. 11 Загальної декларації прав людини кожен, кого

обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.

Межі дії преюдиціальності судового рішення об'єктивно визначаються тим, що встановлені судом у межах його предмета розгляду факти в одній справі можуть мати інше правове значення в іншій справі.

Висновок суду про накладення кримінальної відповідальності на певну особу не може наперед вирішувати питання про винуватість іншої особи у вчиненні кримінального правопорушення, оскільки таке вирішення можливе лише в обвинувальному вирокі суду в межах процедур, передбачених кримінальним процесуальним законом, які містять більш суворі вимоги саме до доказування винуватості особи.

Механічне слідування внаслідок преюдиції було би спробою відкидання презумпції невинуватості неналежним способом – поза встановленою законом і єдиною можливою кримінальною процесуальною процедурою, яка гарантує захист прав обвинуваченого.

Системний аналіз чинного кримінального процесуального закону свідчить про те, що у КПК України містяться достатні гарантії для того, щоб прийняте в такому кримінальному процесуальному порядку судові рішення не викликало сумнівів у його законності та обґрунтованості.

Крім того, слід враховувати й те, що у кримінальному провадженні інше судові рішення може мати преюдиціальне значення не встановлювати заздалегідь висновку про винуватість іншої особи.

Так, всі докази винуватості, тобто причетності до вчинення кримінального правопорушення, форми вини, мотиву і мети вчинених дій (бездіяльності) підлягають дослідженню у змагальному кримінальному процесі з дотриманням права на захист.

Що ж стосується преюдиціальності факту наявності події кримінального правопорушення, то, незважаючи на те, що його може бути встановлено в межах кримінальних процесуальних відносин в іншому провадженні, він може бути прийнятий судом у частині констатації самого діяння.

За таких обставин очевидним є те, що вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 30 вересня 2016 р., яким було встановлено винуватість О., а не В., який навіть не був визнаний учасником кримінального провадження, і має право самостійно захищати свої права, свободи та інтереси, в провадженні, що стосується його безпосередньо, не є преюдиційним щодо В.